

Zprávy z užšího Předsednictva Rady VŠ

Souhrnná informace za období od 21. zasedání Předsednictva Rady VŠ, které se konalo 18. května 2023.

Plánovaná a uskutečněná jednání

- Účast doc. Radové na 25. schůzi Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, která se uskutečnila dne 25. května 2023.
- Účast prof. Pospíšila na 171. zasedání Pléna ČR (Volby ČR), které se uskutečnilo 8. června 2023.
- Účast na Národním konventu o vzdělávání 12. června 2023.
- Pozvánka z 25. května 2023 na slavnostní ceremoniál vyřazení nových absolventů vojenského prezenčního studia Univerzity obrany v Brně, který se bude konat 27. června 2023.
- Pozvánka mistra MŠMT doc. Beka z 2. června 2023 k účasti do Národního konventu o vzdělávání, které proběhne dne 23. června 2023.

Nominace

Nominace zástupce Rady vysokých škol PhDr. Petra Justa, Ph.D. do podvýboru pro transparentnost Národního plánu obnovy (5. června 2023).

Různé

- Připomínkování návrh zákona o vstupu a pobytu cizinců.
- Reakce na dodaz redaktora Jana Křováka z deníku Echo24

Vnímáte jako RVŠ demografickou křivku, která nyní zatěžuje střední školy a gymnázia, ale za pár let se dostane právě k VŠ? V čem podle Vás spočívá problém, budou na tuto situaci na VŠ připraveny? Podaří se do té doby vyrovnat podfinancované VŠ tak, aby univerzity nešly proti této vlně s výrazným hendikepem?

Demografická křivka je samozřejmě jeden z indikátorů, který RVŠ dlouhodobě sleduje a na nějž poukazuje v souvislosti s klesajícím podílem rozpočtu veřejných vysokých škol na HDP. Má-li Česká republika ve srovnání se zeměmi OECD nižší podíl vysokoškolsky vzdělané populace a zároveň nižší podíl rozpočtu na HDP, a je-li jejím cílem se těmito zeměmi vyrovnat a budovat skutečně znalostní společnost, s nástupem silných ročníků se zvyšuje pravděpodobnost, že zajištění dostupnosti vysokoškolského vzdělání bude obtížně zvládnutelnou výzvou.

Řešením rozhodně není rasantní nárůst počtu studijních programů realizovaných distančně, přestože se vysoké školy v posledních letech zejména u kombinované formy studia naučily efektivně využívat tzv. blended learning jako formu učení výrazně podporovanou moderními technologiemi, případně prostředky vzdálené komunikace. To však nic nemění na faktu, že při současném podfinancování – kdy vysoké školy navíc vedle výuky v akreditovaných programech a s ní související výzkumné či další tvůrčí činnosti plní ještě tzv. třetí roli, např. organizací kurzů celoživotního vzdělávání atd. – a zejména s ohledem na lidské kapacity je i současný stav vysokého školství obtížně udržitelný, natož aby byl zajištěn jeho další rozvoj.

- Stanovisko Rady vysokých škol k návrhu na rozpočet na rok 2024
Rada vysokých škol a Vysokoškolský odborový svaz ostře odsuzují předběžný návrh rozpočtu na rok 2024, které představilo MF. MF do vlády předkládá návrh, který silně ohrožuje budoucnost země. Vláda při svém nástupu jasně ve svém prohlášení deklarovala, že chce změnit a zlepšit postavení vědy a výzkumu v ČR. Zřídila kvůli tomuto úsilí i samostatné ministerstvo. Nyní ve svém návrhu MF navrhuje snížit celkové výdaje na vědu a výzkum o 10%. To znamená, že Akademie věd přijde o 600 milionů, vysoké školy o 2,1 miliardy, TAČR a GAČR o 1,2 miliardy. Dále MŠMT má dle tohoto návrhu přijít o 29 miliard. A to v době, kdy akademičtí pracovníci odchází pracovat mimo univerzitní prostředí. Přitom VŠ očekávaly alespoň navýšení rozpočtu o prostředky, tak, aby pokryly ztráty, které byly zapříčiněny vysokou inflací. Tímto návrhem vláda absolutně rezignovala na to, aby se naše země stala vědomostní ekonomikou.
- Výsledky šetření realizovaného Etickou komisí Rady vysokých škol - Revize vzorového etického kodexu Rady VŠ.
Užší předsednictvo obdrželo od předsedkyně Komise pro etiku ve vědecké a pedagogické práci zpracované výstupy z dotazníkového šetření. Výstupy pracovní komise jsou zveřejněny na stránkách Rady VŠ v členské sekci <https://radavs.cz/RVS-80.html>.
- Dopis od Asociace děkanů Filozofických fakult – Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Stanovisko Rady VŠ k navrhované úpravě zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, vyplývající z návrhu zákona o konsolidaci veřejných rozpočtů (25. května 2023)

Rada vysokých škol vyjadřuje zásadní nesouhlas se změnami vysokoškolského zákona týkajícími se tvorby a užití sociálního fondu podle §18 zák. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a zůstatku na tomto fondu. Změnu obsaženou v části osmnácté návrhu zákona o konsolidaci veřejných rozpočtů považujeme za nedůvodný a neodůvodněný zásah do samosprávného postavení veřejných vysokých škol (dále jen VVŠ). Připomínka se týká tří okruhů navrhované změny:

- 1. určení použití Sociálního fondu z nejméně 50 % na nástroje penzijního spoření**
- 2. uplatnění určení použití Sociálního fondu i na zůstatky Sociálního fondu před účinností navrhované zákonné úpravy**
- 3. snížení tvorby Sociálního fondu o 50 %, tj. ze 2 % na 1 %.**

Ad 1. Jakkoliv je patrný smysl úpravy reagovat na diskuse o finanční krizi penzijního systému, o penzijní reformě i o vládou deklarované potřebě apelovat i na zainteresování občanů na formách penzijního spoření, je zákonné určení povinnosti použití sociálního fondu nejméně z 50 % na nástroje penzijního spoření:

- kromě velmi diskutabilního zásahu do kompetence VVŠ rozhodovat o motivačním využití sociálního fondu zejména
- zásahem do svobody volby zaměstnanců, zdali nějakou formu penzijního spoření vůbec chtějí. Je třeba vzít v úvahu, že i v dobách prosperity penzijních fondů a navzdory iniciativě vedení VVŠ motivovat svoje zaměstnance k využití benefitu penzijního spoření, **značná část zejména mladších zaměstnanců** vědomě a zásadně odmítala jakékoliv formy penzijní formy spoření, a to:
  - pro nedůvěru zdůvodňovanou dlouhodobou fixací prostředků a jejich inflačním znehodnocením do doby jejich reálné splatnosti, resp. dostupnosti
  - pro stále méně výhodné podmínky inovovaných penzijních produktů v důsledku minulých reforem ve srovnání s dříve uzavřenými smlouvami z hlediska podmínek disponibility a poskytování státního příspěvku

- otázkou hospodárnosti, kdy v důsledku makroekonomické situace a vysoké inflace a významné snížení prosperity a v řadě případů i ztrátivosti některých penzijních fondů, je takové zákonné určení z ekonomického hlediska protismyslné a z hlediska péče řádného hospodáře v dané makroekonomické situaci a stavu penzijních fondů minimálně problematické nehledě na další možné interpretace.
- otázkou kompetenční, kdy peníze do sociálního fondu vysoká škola alokuje na základě vlastního rozpočtového rozhodnutí jejich samosprávných orgánů. Nejedná se o prostředky státu takto určené. Z tohoto důvodu je zcela nepřipustné stanovovat závazné způsob jejich využití. Jedná se o prostředky určené na mzdy, nikoli o prostředky určené na důchodové pojištění. Pokud stát chce tímto způsobem vylepšovat v budoucnu vyplácenou starobní penzi, má tak činit formou zvýšení sociálního pojištění. Sociální fond má sloužit všem zaměstnancům, tedy i těm, kteří se nerozhodnou vstoupit do třetího pilíře důchodového pojištění.

RVŠ toto explicitní určení použití sociálního fondu na penzijní formy spoření z uvedených, zejména ekonomických důvodů, ale i důvodů kompetenčních odmítá a požaduje takové určení použití sociálního fondu zcela vypustit. RVŠ navrhuje použití ponechat plně v kompetenci VVŠ.

Pozn. Pokud by snad určením povinnosti použít nejméně jeho 50 % na penzijní spoření měla směřovat úvaha zákonodárce k motivaci VVŠ, aby nastavili alespoň nějakou výši procenta tvorby sociálního fondu a zajistili tak pro svoje zaměstnance starobní zajištění, pak lze použít stejné ekonomické důvody, pro které lze takovou úvahu považovat za ekonomicky v dané makroekonomické situaci problematickou z hlediska hospodárnosti – viz výše a za zásah do svobody volby zaměstnanců – viz tam.

Ad 2. přechodné ustanovení, které omezuje způsoby užití zůstatku sociálního fondu ke dni účinnosti změny zákona obdobným způsobem jako v bodě 1.) je jednoznačně retroaktivním aktem, který:

- kromě opětovného hrubého zásahu do finanční autonomie a hospodaření VVŠ zejména
- zasahuje do v minulosti nastavených benefitních zaměstnaneckých programů na VVŠ a může tak vést spolu se snížením tvorby sociálního fondu k ekonomické destabilizaci;
- VVŠ mají rovněž motivační programy nastaveny na základě kolektivního vyjednávání s odborovými organizacemi na základě dosavadních platných podmínek použití sociálního fondu. Často jsou tyto motivační programy vázány na podmínky naplňování Plánů genderové rovnosti či akčních plánů HR Award. Omezením disponibility sociálního fondu tak může na řadě vysokých škol docházet k zásahům do zajištění implementace těchto plánů.

Současně je nezbytné konstatovat, že případné dodatečné rozdělování větších zůstatků Sociálního fondu tak, aby se rozdělilo 50 % dosud natvořeného fondu,

- je limitováno daňovou účinností pouze do celkové výše 50.000 Kč/rok příspěvku zaměstnavatele
- a proveditelnost takového opatření bez dostatečně dlouhého přechodového období je daňově a ekonomicky velmi nelogická nehledě na nezbytnost prověřit vůbec možnosti proveditelnosti a podmínek dodatečných doplatek u různých penzijních fondů?
- kromě uvedeného stát stanovením závazného způsobu využití 50 % sociálního fondu na penzijní příspěvky nepřipustně zasahuje do samosprávy vysokých škol, a to navíc retroaktivně. Je zcela neakceptovatelné, aby stát stanovoval způsob využití prostředků agregovaných vysokými školami v minulosti, tedy v době, kdy žádné omezení prostředků neexistovalo. Jde o nepřijatelnou retroaktivní změnu nakládání s majetkem vysokých škol tvořeným zůstatkem na jejich sociálních fondech. Je to stejné, jako by občanům stanovoval závazně způsob využití jejich úspor.

RVŠ požaduje, aby v rámci přechodných opatření retrospektivní uplatnění opatření na určení použití zůstatku sociálního fondu bylo zcela vyloučeno. RVŠ tak odmítá nejen zpětnou, ale i nově stanovenou povinnost využít 50 % objemu prostředků sociálního fondu na příspěvky na penzijní spoření.

Ad 3. obecně uniká chápání smysl snížení limitu tvorby sociálního fondu ze 2 % na 1 %, což vede, bohužel, k politování nad způsobem, kterým jsou reformy komunikovány. Nicméně podle stávajícího nastavení zákona o VŠ je na vůli VVŠ tvořit sociální fond až do výše 2 %, tj. v rozmezí od 0 % (tedy netvořit fond vůbec) až do 2 %; procento tvorby sociálního fondu na VVŠ tak variuje v tomto rozpětí

Má-li být účelem snížení limitu snížení zatížení státního rozpočtu, pak je potřebné uvést argument, že:

- VVŠ nejsou rozpočtové organizace a tudíž,
- má-li být snížení limitu nástrojem snížení zatížení státního rozpočtu, pak se takový efekt může projevit nejvýše u státních vysokých škol, které jsou v ČR pouze dvě – Univerzita obrany a Policejní akademie, které jako organizační složky státu nebo jejich jednotky mají tzv. FKSP (Fond kulturních a sociálních potřeb), na jehož tvorbu zřejmě získávají finanční prostředky v rámci státního rozpočtu
- v případě VVŠ se však sociální fond tvoří ve vazbě na vyplacenou mzdu, a to ze všech zdrojů financování, které jeho tvorbu umožňují – včetně zdrojů hospodářských, ale dokonce i z mezd vyplácených ze zdrojů účelových, u kterých poskytovatelé tvorbu sociálního fondu povolili; omezení limitu tvorby sociálního fondu tak na snížení zatížení státního rozpočtu nemá zásadní vliv (pozn. podíl institucionálního financování v mzdovém balíku VVŠ představuje zhruba pouze 60 %, zbylé prostředky představují účelové granty a doplňková činnost)

RVŠ považuje zákonem stanovené 50 % snížení maximálního limitu tvorby sociálního fondu na maximálně 1 % za neodůvodněný zásah do samosprávy vysokých škol. Stát by měl ponechat na veřejných vysokých školách, které nejsou organizačními složkami státu ani jeho příspěvkovými organizacemi a jsou ze zákona samosprávné, zda a v jaké výši sociální fond vytvoří.

